2 Jongeren en de rol van het gezin

Saskia Wijsbroek, Lisette van der Poel en Roel van Goor

Ouders als ondersteuningsbron

Deze opdracht neemt zijn vertrekpunt in het laatste rapport van het vierjaarlijkse HBSC-onderzoek, dat ook in Nederland wordt uitgevoerd (Stevens et al., 2017). In de inleiding van het rapport (p. 7) wordt enige achtergrondinformatie gegeven over het onderzoek:

'Het internationale HBSC-onderzoek bestaat sinds 1983 en is daarmee een van de langstlopende onderzoeken naar de jeugd in Europa. Op dit moment nemen 48 landen deel aan het onderzoek. Elke vier jaar worden de resultaten van alle landen die aan het HBSC-onderzoek hebben deelgenomen gepresenteerd en vergeleken in een internationaal rapport (zie Currie e.a., 2004; 2008a; 2012; Inchley e.a., 2016). In de eerdere internationale rapporten werden de resultaten van 35 tot 42 landen gepresenteerd. In het internationale rapport kan dus worden bekeken hoe het met de Nederlandse jeugd gaat in vergelijking met jeugdigen in de andere deelnemende landen.'

'De onderzoeksgegevens maken het mogelijk om een goed beeld te krijgen van de gezondheid en het welzijn van Nederlandse scholieren in de leeftijd van 11 tot en met 16 jaar. Door het onderzoek voor de vijfde keer uit te voeren, zijn tevens trendgegevens beschikbaar over de afgelopen zestien jaar. Daarmee kan worden bekeken welke veranderingen hebben plaatsgevonden op de hierboven genoemde terreinen.'

In het HBSC-onderzoek wordt ook aandacht besteed aan de relaties van jongeren met de leden uit hun gezin (pp. 31-33). Lees dit gedeelte van het onderzoek en bekijk tabel 2.1. De volgende opdracht heeft betrekking op dit gedeelte van het onderzoek.

Opdracht 1

a Volgens het rapport vindt 'ruim 80 procent van de jongeren dat hun gezinsleden hun best doen om hem of haar te helpen', en 'krijgt een ruime meerderheid van de jongeren thuis de benodigde emotionele steun en hulp' (p. 32).
- Beargumenteer of je '80 procent' of 'een ruime meerderheid' in dit geval veel of juist weinig vindt.
- Blijkbaar vindt 20 procent van de jongeren dat hun gezinsleden níét hun best doen om hem of haar te helpen. Welke verklaringen kun jij bedenken voor dit percentage? Zou dit percentage ooit richting de 0 procent kunnen gaan? Waarom wel/niet?

b In de uitleg over de onderzoeksaanpak (pp. 15-27) valt te lezen dat de onderzoekers gebruik hebben gemaakt van schaalscores bij stellingen. (Bij de uitkomsten genoemd in opdracht 1a was dat de stelling 'de mensen in mijn gezin doen echt hun best om mij te helpen'.) Jongeren vullen daarbij een score in, uiteenlopend van 1 (heel erg mee oneens) tot 7 (heel erg mee eens). Het percentage dat is weergegeven (in dit geval dus 80%) omvat de jongeren die 6 (mee eens) of 7 (heel erg mee eens) hebben ingevuld.
- Verandert deze kennis over hoe de percentages tot stand komen jouw antwoord(en) op de vragen bij opdracht 1a?
- Vind jij dat je op deze manier het best zicht krijgt op hoe jongeren de ondersteuning door gezinsleden ervaren? Hoe zou je de scores van alle jongeren op zo'n stelling nog meer kunnen weergeven? Wat zou dat opleveren?

uitgeverij coutinho

c Hierna worden twee opvallendheden in de resultaten weergegeven, zoals beschreven het HBSC-rapport (p. 32; zie ook tabel 2.1). Zoek voor beide afzonderlijk mogelijke verklaringen. Geef van elke mogelijke verklaring aan of het gaat om een mening, een feit of een plausibele verklaring op grond van argumenten.

1 'Wanneer jongeren ouder worden, ervaren zij steeds minder ondersteuning van het gezin, vooral vanaf de leeftijd van 14 jaar. Verder blijken 16-jarigen negatiever te oordelen over het thuis kunnen praten over problemen dan 15-jarigen.'

2 'Jongens en meisjes verschillen over het algemeen niet in de ervaren steun van het gezin. Wel is er een sekseverschil in het voortgezet onderwijs als het gaat om thuis over problemen kunnen praten: jongens hebben iets vaker het idee dat ze thuis over hun problemen kunnen praten dan meisjes.'

d In het HBSC-rapport (p. 33) valt het volgende te lezen:

'Vergeleken met leeftijdgenoten zonder een migratieachtergrond zijn jongeren in het voortgezet onderwijs met een niet-westerse migratieachtergrond wat minder positief over zowel de steun die ze in hun gezin ervaren als over het kunnen praten over hun zorgen met hun vaders en moeders (tabel 2.3). Het grootste verschil naar migratieachtergrond manifesteert zich bij het makkelijk kunnen praten met vaders (76 tegenover 84% voor jongeren met en zonder een migratieachtergrond).'

In het rapport Opvoeddebatten met migrantenvaders (Distelbrink et al., 2015) wordt ook aandacht besteed aan wat we uit onderzoek weten over opvoeding in migrantengezinnen. Lees uit dit rapport het eerste hoofdstuk, 'Vaders en opvoedsteun' (pp. 11-17), en beantwoord de volgende vragen:

- Welke verklaringen voor de verschillen in 'ervaren steun door gezinsleden' tussen gezinnen met en zonder (niet-westerse) migratieachtergrond uit het HBSC-onderzoek vind je in het rapport van Distelbrink et al.?
- Kun je zelf nog meer verklaringen bedenken?
- Denk je dat deze verschillen tussen gezinnen met en zonder migratieachtergrond in de (nabije) toekomst zullen veranderen? Waarom wel/niet?

uitgeverij coutinho

Later volwassen?

In hoofdstuk 2 wordt besproken dat jongeren tegenwoordig gemiddeld langer thuis blijven wonen dan voorheen. De cijfers die dit onderbouwen zijn te vinden in de Jeugdmonitor 2017 die door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is opgesteld.

Opdracht 2

a In een uitzending van WNL betoogt opvoedkundige Marina van der Wal dat het later uit huis gaan door jongeren niet bevorderlijk is voor hun ontwikkeling.
- Bekijk het fragment en noteer de argumenten die deze opvoedkundige naar voren brengt.
- Geef per argument aan of je het een sterk of een zwak argument vindt en waarom. Deel je de zorgen van deze opvoedkundige?
- Heb je zelf nog andere (tegen)argumenten om je eigen standpunt te onderbouwen?

b In een fragment van RTL Nieuws komt Bart aan het woord, die tot zijn 32e thuis is blijven wonen. Volgens Bart is er niets mis met lang thuis blijven wonen, zolang er maar aan bepaalde voorwaarden is voldaan.
- Bekijk het fragment en beschrijf aan welke voorwaarden volgens Bart voldaan moet worden als een jongvolwassene lang thuis blijft wonen.
- Ben jij het eens met Bart en met de voorwaarden die hij noemt? Zou je zelf nog meer voorwaarden kunnen bedenken?

uitgeverij coutinho

Gezinnen en gelijke kansen

Uit hoofdstuk 2 wordt duidelijk dat het (nog steeds) uitmaakt voor je kansen op welzijn en maatschappelijk succes in welk gezin je opgroeit. Jongeren die opgroeien in gezinnen met ouders die een hoger opleidingsniveau hebben, hebben niet alleen meer kans op een (goedbetaalde) baan, maar ook op een goede gezondheid, geluk en een rijk sociaal leven dan jongeren in gezinnen met ouders die minder of lagere niveaus van scholing hebben doorlopen. Jongeren uit gezinnen met een niet-westerse migratieachtergrond blijken daarbij nog extra in het nadeel te zijn.

Opdracht 3

a Een mogelijke verklaring voor deze kansenongelijkheid die in het boek wordt aangehaald is het verschil in sociaal en cultureel kapitaal.
- Leg uit wat hiermee wordt bedoeld en waarom dit verschil de kansenongelijkheid zou kunnen verklaren.
- Vind je deze verklaring aannemelijk, of voldoende onderbouwd? Waarom wel/niet?
- Als de kansenongelijkheid in de samenleving inderdaad samenhangt met verschillen in sociaal en cultureel kapitaal, welke maatregelen kunnen er dan genomen worden om meer kansengelijkheid te realiseren?

b Zoek in het hoofdstuk en in zelf gevonden bronnen naar andere mogelijke verklaringen voor de kansenongelijkheid in de samenleving.
- Geef de verschillende verklaringen en geef aan waar je ze hebt gevonden.
- Geef per verklaring aan of je deze aannemelijk en/of goed onderbouwd vindt en waarom.

c Beargumenteer in een kort betoog wat jij denkt van de kansenongelijkheid in de samenleving. Vind je dat de politiek er iets aan zou moeten doen? Zo ja, wat dan? Maak in je betoog gebruik van de antwoorden die je gegeven hebt bij opdracht 3a en 3b.

uitgeverij coutinho